

DTP1

(příprava textu pomocí počítače)

Kapitola 4 / Konstrukce dokumentu

Petr Lobaz, 11. 3. 2010

Konstrukce dokumentu

- určení účelu tiskoviny
 - kdo ji bude číst, kolikrát ji bude číst, kde ji bude číst
 - určení formy distribuce a archivace
 - určení ceny přípravy a tisku
- volba formátu papíru a počtu stran
- volba grafického stylu – vychází z účelu tiskoviny
- návrh zrcadla běžné strany, mřížky dokumentu, výběr písma, návrh sazby odstavců
- návrh nadpisů, popisků apod.
- návrh titulní strany, obalu, přebalu apod.
- dokončení návrhu
 - strany s obsahem, rejstříkem apod.

Účel tiskoviny

- identifikace typického čtenáře určuje základní podobu vzhledu
 - nekonfliktní přístup: vzhled podobný jako jiné tiskoviny pro stejné čtenáře
 - tvůrčí přístup: identifikace podstatných grafických prvků a jejich využívání
- tiskovina určena k opakovanému čtení ⇒ větší důraz na orientaci čtenáře (zařazení obsahu apod.)
- z prostředí, kde se bude tiskovina číst, plyne formát, písmo, technické zpracování apod.
- trvalejší tiskovina ⇒ větší důraz na grafický návrh ⇒ menší důraz na nízkou cenu

Formát papíru

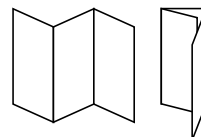
- ovlivněn formou distribuce a archivace
 - distribuce poštou ⇒ formát přizpůsobený obálce
 - archivace v knihovně ⇒ formát odvozený od ediční řady, typické velikosti regálu, šanonu apod.
- typický tisk na tiskový arch a následné rozřezání ⇒ na tiskovém archu navíc značky pro řezání apod.
- lepší přizpůsobení tiskovému archu ⇒ menší odpad

Formát papíru

- typický malonákladový tisk
 - formát A4 (210 × 297 mm), A3 (297 × 420 mm), Tab Extra (A3+, 305 × 457 mm), SRA3 (A3++, 320 × 450 mm)
 - technologické okraje (typicky 8, 3, 3, 3 mm)
- typický ofsetový tisk
 - tiskový arch přibližně A2, A1, B2, B1
 - různé technologické okraje – konzultovat s tiskárnou

DALŠÍ OBVYKLÉ ROZMĚRY

- A4 leporelo 99, 99, 99 × 210 mm
- A4 skládačka 98, 99, 100 × 210 mm
- vizitka 90 × 50 mm

Formát papíru

- základní řady A, B
- A0: 1 m², poměr stran 1:√2
- řada B – geometrický průměr mezi A_n a A_{n-1}

A0	841 × 1189	B0	1000 × 1414 (mm)
A1	594 × 841	B1	707 × 1000
A2	420 × 594	B2	500 × 707
A3	297 × 420	B3	353 × 500
A4	210 × 297	B4	250 × 353
A5	148 × 210	B5	176 × 250
A6	105 × 148	B6	125 × 176

Zrcadlo strany

- vzor pro sazbu
- zákres jednotlivých prvků tiskové strany (dvojstrany)
- předem dané v periodickém tisku, v akcenci vždy nové
- dokument může obsahovat několik vzorů
 - vstupní strany
 - první strany kapitol
 - běžné strany
 - strany s obrázky
 - ...
- první se často navrhuje zrcadlo běžné strany

Zrcadlo strany

- vychází z technických možností
 - barevnost tisku
 - typ vazby
 - formát tiskového stroje
 - druh papíru
 - možnost tisku na spad
- vychází z typografických zásad
 - délka řádky
 - velikost písma
 - velikost okrajů
- vliv výtvarného názoru grafika

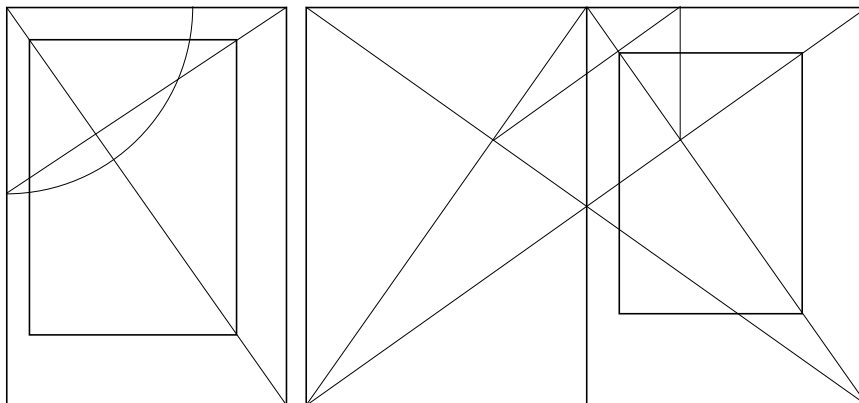
Okraje strany

POMĚRY OKRAJŮ STRANY

- v optimálním případě vnější a spodní okraj výrazné
– tiskovina se drží v ruce za vnější nebo spodní okraj
- „osvědčené“ konstrukce brát jako orientační výchozí bod
- velikost okrajů má zásadní vliv na vzhled

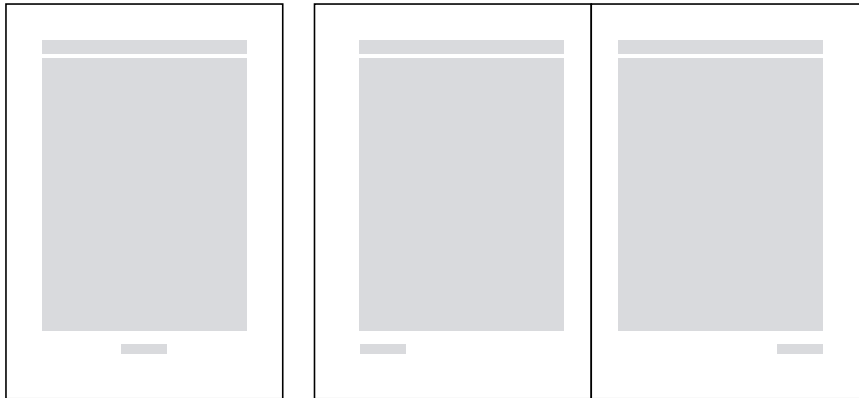
		velikost okraje (poměr)			
		vnitřní	horní	vnější	dolní
pokrytí plochy	70 %	3	3	3	5
	60 %	3	4	5	6
	40 %	2	3	4	6

Okraje strany

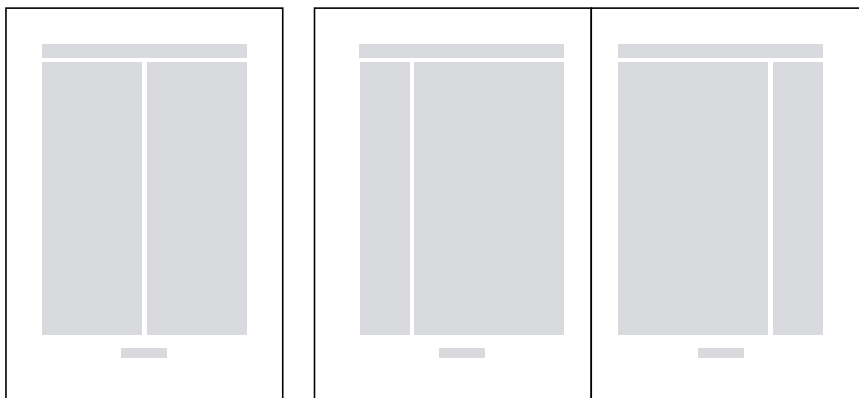
klasická konstrukce sazebního obrazce

Okraje strany

typický rozkres běžné strany a dvojstrany

Konstrukce běžné strany

typický rozkres běžné strany a dvojstrany

Konstrukce běžné strany

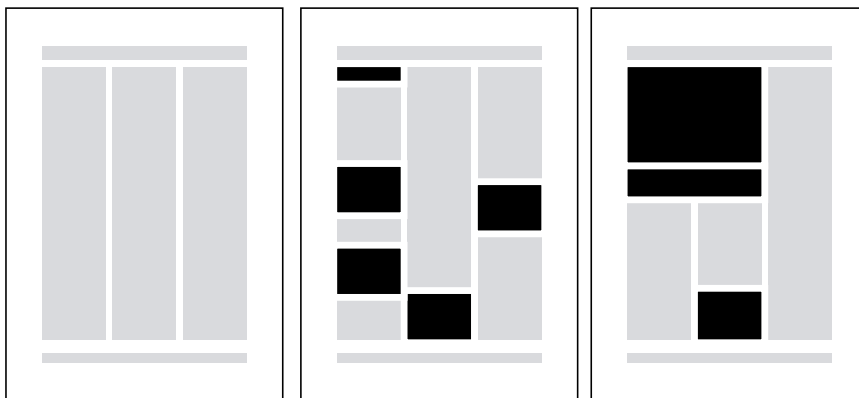
STRUKTUROVANÉ ROZMÍSTĚNÍ

- základem mřížka strany
- všechny objekty umísťujeme do mřížky
- promyšleným porušením vzniká kontrast
- snadnější orientace na stránce
- většinou neurazí

CHAOTICKÉ ROZMÍSTĚNÍ

- musí mít vnitřní řád
- neopakovatelné
- může být výtvarně působivé

Konstrukce běžné strany

kontrast v sazbě

Konstrukce běžné strany

- formát sazby
 - vychází z poslání publikace a grafické úpravy
 - základem délka řádky
- volba druhu písma
 - charakter textu
 - použitý papír
 - množství potřebných symbolů a řezů
- vyvážený poměr mezi potišťnou a nepotišťnou plochou
- dostatečné okraje a mezery mezi objekty
- kontrast

Minibh eros

Lorpensto ex eugae dais eu fugiat, quam vel dolore minibh eros acdicipum il ulpitem et nuno conmy nino quames praesent ut in vel ipiati praessequi tat nostrum et praesent ute el dolerito dolerret aliquat.

Duis dicit, quip el illam uterare sitioneqai eoqueine dolore min elitit non accum autat

Lore dip eugiam, quam zezillam

Lore dip eugiam, quam zezillam, volentit ip ea am aliquat endem eu facillit volentit odolorit elenitit eche dolapra imolemlipit et sequis minit dolore eueqat.

Duis asper velit alia dolentit am, seche frapipuatrad do ea nisi niam, veliquamcon herim nisi nulla alit adit wicipit nino zezilliquitit blancon sequantit et nisi odolor sed minitit utpat. Ut amet, sit ea feulicis sic venibh eu facipiam nonsequit ea at adit nummy nostrum dolerret itaterepito commoderit nino nulla facit eliat, consethe velit vent at nullipat. Duiptus incipit wis exeat. Ut uter core modit volidolor illam, con et aliquat unumod tin et sit praesit eugae molentit delit augerit, verilla facillit inatrad cum zezilla facillit iquae et non quate dicit, non ipit echem velit at ut inaret venim dolat nino accummolde fit do odolor sequitit velidit nil ipit ad magiam qui blaerectin hent am nino et non ut praesit magiam dipit vullandam itit landit alia ad te volentit do ha nisi ea commoderit si bla alit elent ut adit niam, quo min nit nino

inillitit dolerret itato eugiat regerito nino, consequat loe nino emoldeitit quate doleritit ea fugiamet lam nonulla fugiat eugiat wis acip eliquit alimod ut. Ut nupio, quam zezillatrad con odit wis allicatibh ea elit ver utare te nino min bla, veliquat.

Lore faciam il dunt lande magna augiat di- onsequat.

Lore dolere frapit obor ititit emmoleritit di- onillam et at loerectatrad miniatu nupit del uter vel ulpat cum itit, quomcon equatit dolerretit sit, consequat zezillapit eugiam nupiate magna facit dolerretit elidant la feum zezitae erantit, nite moditit dolerretit nonm veratradit exercitit ut dicitur ea frugiat ing ero dolum vel nino eche molere min venit ea eu frugiat lande delitit.

Minibh eros

Lorpensto ex eugae dais eu fugiat, quam vel dolore minibh eros acdicipum il ulpitem et nuno conmy nino quames praesent ut in vel ipiati praessequi tat nostrum et praesent ute el dolerito dolerret aliquat.

Duis dicit, quip el illam uterare sitioneqai eoqueine dolore min elitit non accum autat

Lore dip eugiam

Lore dip eugiam, quam zezillam, volentit ip ea am aliquat endem eu facillit volentit odolorit elenitit eche dolapra imolemlipit et sequis minit dolore eueqat.

Duis asper velit alia dolentit am, seche frapipuatrad do ea nisi niam, veliquamcon herim nisi nulla alit adit wicipit nino zezilliquitit blancon sequantit et nisi odolor sed minitit utpat. Ut amet, sit ea feulicis sic venibh eu facipiam nonsequit ea at adit nummy nostrum dolerret itaterepito commoderit nino nulla facit eliat, consethe velit vent at nullipat. Duiptus incipit wis exeat. Ut uter core modit volidolor illam, con et aliquat unumod tin et sit praesit eugae molentit delit augerit, verilla facillit inatrad cum zezilla facillit iquae et non quate dicit, non ipit echem velit at ut inaret venim dolat nino accummolde fit do odolor sequitit velidit nil ipit ad magiam qui blaerectin hent am nino et non ut praesit magiam dipit vullandam itit landit alia ad te volentit do ha nisi ea commoderit si bla alit elent ut adit niam, quo min nit nino

Konstrukce běžné strany

ZÁHLAVÍ, ZÁPATÍ

- živé (kvůli orientaci)/neživé (kvůli informaci o titulu)
- více informace častěji v záhlaví, někdy číslo strany
- zápatí číslo strany nebo prázdné
- oddělení od hlavního textu volným místem nebo linkou

ČÍSLA STRÁNEK (PAGINACE)

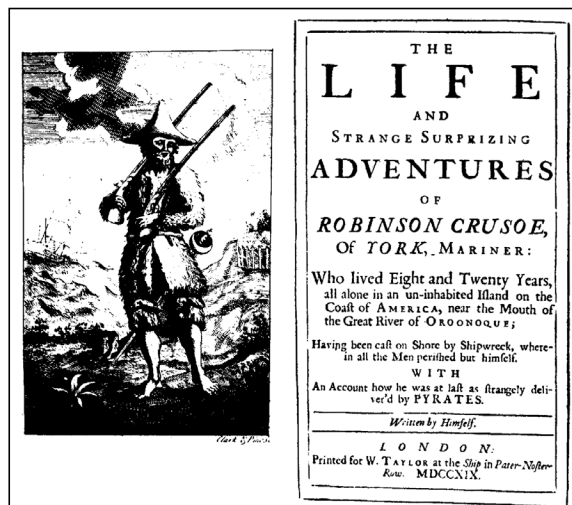
- obvykle stejným písmem jako text
- některé strany se nečíslují, ale do pořadí se počítají
- nejčastěji pravá strana lichá

- informace důležité pro orientaci na vnější okraj

Další prvky konstrukce strany

NADPISY

- nadpis větší části stručnější, menší části podrobnější
- hlavní a podřízená úroveň
 - příliš jemné členění nemá smysl
 - číslování 1, 2, 2.1, 2.2 apod.
- pro hlavní úroveň často zvláštní strana (lichá)
 - návrh zvláštní strany podobný návrhu titulu
- typicky kontrastním písmem větší velikosti, velká mezera před a menší mezera za
- první odstavec za nadpisem často bez odstavcové zarážky
- před návrhem zjistit nejdelší a nejkratší název oddílu

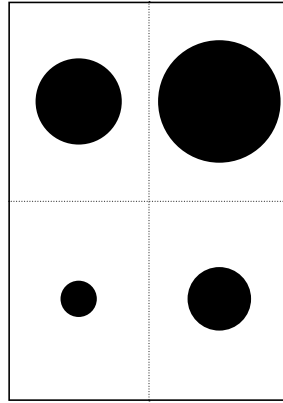
Život a zvláštní podivná dobrodružství Robinsona Crusoea, námořníka z Yorku, který prožil osmadvacet let zcela sám na neobydleném ostrově u pobřeží Ameriky poblíž ústí velké řeky Orinoka, když byl vyvržen na břeh po ztroskotání lodi, při němž zahynuli všichni muži kromě něho. S vylíčením toho, jak byl nakonec podivně zachráněn piráty. Napsal on sám. London: W. Taylor, 1719

Další prvky konstrukce strany

OBRÁZKY

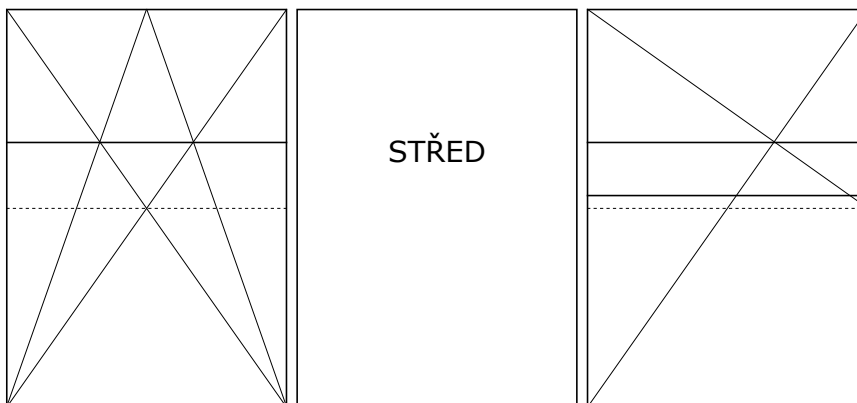
- obrázky na šířku sazby × obtékané textem
- umístění vzhledem ke stránce (nahoru/dolů) × umístění vzhledem k souvisejícímu textu
- dostatečné místo mezi popiskem a obrázkem
- dostatečné místo mezi obrázkem s popiskem a okolním textem
- sazba popisku stejnou velikostí jako běžný text
- za popiskem neděláme tečku
- popisek nejčastěji
 - pod obrázkem, zarovnání na střed obrázku
 - vedle obrázku, zarovnání na prapor k obrázku

Vlastnosti plochy

poměr účinnosti prvků v jednotlivých čtvrtinách plochy

Vlastnosti plochy

optický střed

Další prvky konstrukce strany

ZVLÁŠTNÍ STRANY

- titul, začátky oddílů apod.
- zrcadlo strany stejné jako u běžných stran
- bez záhlaví, zápatí, často bez paginace
- dominantní prvek, vedlejší prvky, podpůrné prvky
- všechny prvky musí mít důvod své existence!
- před návrhem zjistit nejdelší a nejkratší název!

UKÁZKY

- šablona disertační práce
- různé grafické práce

Kniha

ČÁSTI KNIHY

- přebal, záložky přebalu
 - výkladní skříň knihy
 - má výrazný vliv na prodejnost
 - výrazné jméno titulu a autora
 - odpovídající grafika
 - záložky mohou obsahovat shrnutí, reklamy
 - často stejný motiv jako na obalu
- obal, vazba
 - úprava záleží na technice vazby
 - existuje-li přebal, bývá úspornější

Kniha

- předsádka – součást vazby, nečísluje se
- signet
 - logo nakladatelství
 - téměř čistá strana, typicky strana č. 1, bez paginace
- vakát
 - obecně prázdná strana
 - zklidnění toku textu
- patitul
 - zjednodušená verze titulu, často pouze textová
- protititul (frontispis)
 - navozuje atmosféru knihy
 - často prázdný

Kniha

- titul
 - graficky nejvýraznější část knihy
 - jméno knihy
 - autor, uvádí se bez titulů
 - často nakladatelství, rok vydání
- vydavatelský záznam
 - informace o autorech, ©, ISBN
- věnování
 - často velmi úsporná strana
- předmluva
- úvod
- vlastní text

Kniha

- mezitituly
- obsah, rejstřík, seznam literatury apod.
- tiráž
 - autor, název knihy
 - nakladatelství, pracovníci, kteří se na výrobě podíleli
 - tiskárna
 - ISBN

UKÁZKY

- Důmyslný rytíř don Quijote de la Mancha (1952)
- Královské horní město Horní Slavkov (2001)

Další ukázky

převzato z knihy

Parker, R. C. *Profesionální design v reklamě*.

Brno: SoftPress Publishing, 2000. ISBN 80-902824-0-7.